רבי יוסי אומר [א] הסוס מטמא על ידיו והחמור על רגליו שמשענת הסוס על ידיו וחמור על רגליו ואמאי הא קא מסייע בהדי הדדי לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא ר' אליעזר אומר רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו ינטל הכלי ותינטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת עבודתו כשרה ואם לאו עבודתו פסולה ואמאי הא קא מסייע בהדי הדדי לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רבינא אף אנן נמי תנינא קיבל בימין ושמאל מסייעתו עבודתו כשרה ואמאי הא קא מסייע בהדי הדדי לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש ש"מ: אמר מר זה יכול וזה יכול ר"מ מחייב איבעיא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה או דילמא שיעור אחד לכולם רב חסדא ורב המנונא חד אמר שיעור לזה ושיעור לזה וחד אמר שיעור אחד לכולן אמר רב פפא משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא היה יושב על גבי מטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה טמאות מפני שאין יכולה לעמוד על שלש ואמאי ליבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבים ואמאי ליבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולם אמר רבינא אף אנן נמי תנינא השותפין שגנבו וטבחו חייבין ואמאי ליבעי שיעור טביחה לזה ושיעור טביחה לזה לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולם ואמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שנים שהוציאו קנה של גרדי חייבין ואמאי ליבעי שיעור הוצאה לזה ושיעור הוצאה לזה לאו משום דאמרי' שיעור א' לכולם א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי דילמא דאית ביה כדי לבשל ביצה קלה לזה וביצה קלה לזה א"כ לישמעינן קנה דעלמא מ"ש דגרדי ודילמא דאית בי' כדי לארוג מפה לזה וכדי לארוג מפה לזה אלא מהא ליכא למשמע מינה תני תנא קמיה דרב נחמן שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין ורבי שמעון מחייב כלפי לייא אלא אימא חייבין ור"ש פוטר: **מתני'** המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב ורבי שמעון פוטר: **גמ'** ת"ר המוציא אוכלין כשיעור אם בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי ואם היה כלי צריך לו חייב אף על הכלי שמע מינה אוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב שתים אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון

ששגג

הסוס מטמא בידיו. אם הזב רוכב עליו וטלית תחת אחת מידיו של סוס טמאה אבל תחת רגליו טהורה שאין משענתו על רגליו והא דתנן לעיל ד' טליות תחת רגלי הבהמה טהורות לא כרבי יוסי: **כהן** העומד על גבי כלי או אבן או שום דבר החוצץ בינו לבין הרצפה ועבד עבודתו פסולה דכתיב ושרת ככל אחיו הלוים העומדים שתהא עמידתו כשאר אחיו ותנא דבי ר' ישמעאל הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקודשין כו' בזבחים: **שמאל** פסולה לעבודה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב.) כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין: **שיעור לזה.** גרוגרת אם אוכל הוא: **שיעור זיבה.** שיכביד רובו עליו וצריך להיות כאן ד' זבים: **נעל אחד בפניו.** זו היא צידתו: **נעלו שנים פטורין.** ור' יהודה הוא דפטר בשניהם יכולין: **שיעור.** צידת צבי לכל אחד ואחד אלא שמע מינה שיעור אחד לכולן ומדר' יהודה נשמע לר' מאיר בשניהן יכולים דבהא לא פליגי: **חייבין.** לשלם תשלומי ד' וה': **קנה גרדי.** אורחא דמילתא והוא העולה ויורד בשתי: **קנה דעלמא.** שאינו עומד אלא להסקה דהוי שיעורו כעלים דאילו האי שיעורו כדי אריגה: **כלפי לייא.** כלפי היכא נהפך דבר זה הא רבי שמעון הוא דפטר שנים שהוציאוהו: **מתני' את החי במטה.** וחי לא מיחייב על הוצאתו דהוא מקיל עצמו ונושא עצמו: **וכן כזית מן המת.** חייב אם הוציא דהואיל ומטמא הוצאה חשובה היא להציל עצמו מן הטומאה: **ור' שמעון פוטר.** אפילו במת שלם דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. וכל מלאכה שאינה צריכה (לגופה) אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דכרצונו לא באה לו ולא היה צריך לה הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר' שמעון: **גמ' ופטור על הכלי.** שהיא טפילה לאוכל: **ואם היה צריך לכלי.** להשתמש בו תשמיש אחר במקום שמוליכו שם: **חייב.** על כל אחד ואחד כי היכי דמיחייב ליה תרתי אתרתי הוצאות בהעלם אחד:

ששגג

שמשענת הסוס על ידיו. הכי תנן לה במס' זבים פ"ד (משנה ז) היה רוכב על גבי בהמה וארבע טליות תחת רגלי בהמה טהורות מפני שיכולה לעמוד על שלש היתה טלית אחת תחת שתי ידים תחת שתי רגלים תחת יד ורגל טמאה רבי יוסי אומר הסוס מטמא בידיו כו' ונראה לר"י דרבי יוסי לא פליג אלא ארישא אבל אסיפא דקתני תחת שתי רגלים טמאה לא פליג דאף על גב דמשענת הסוס על ידיו דבר פשוט הוא דבלא שתי רגליו לא היה יכול לעמוד קשה לר"י מה ראה רב פפי להביא מסיפא ולא מייתי מרישא ממילתייהו דרבנן כדאייתי לעיל ואומר ר"י דמשום דמרישא איכא לדחויי כדבעי למימר לעיל שאני הכא דעקרה לגמרי אבל אר' יוסי ליכא למידחי דטעמיה משום דעקרה דא"כ לא יטמא הסוס אפילו בידיו דפשיטא נמי דעקרה להו: **ויכול** לעמוד על רגלו אחת עבודתו כשרה ואם לאו פסולה. מהכא ליכא למיפשט דמין במינו חוצץ דאבן הוא ממין הרצפה ומין בשאינו מינו (א) חוצץ דכלי אינו ממין הרצפה ובעיא הוא בפ' הוציאו לו (יומא דף נח.) בהניח סיב בתוך המזרק וקיבל בו את הדם דודאי סיב מבטל ליה אבל כלי ואבן לא מבטל ליה דאבן נתקלים בה ההולכים שם: **אמר** מר זה יכול וזה יכול רבי מאיר מחייב איבעיא להו כו'. תימה לר"ח דאמאי בעי לה אליבא דרבי מאיר ומצי למיבעי בזה אינו יכול וזה אינו יכול אליבא דר"י דקיימא מתני' כוותיה ונראה דגירסא זו טעות וגרסי' אמר מר זה אינו יכול וזה אינו יכול ואומר ר"י דאין למחוק הספרים משום זה דהא דלא נקט זה אינו יכול כו' משום דאין רגילות כאין יכול שלא יהא בו שיעור לכל א' ועל גי' ר"ח קשה לר"י דמאן דבעי שיעור לזה ולזה אטו מי לא שמיע ליה מתני' דמייתי בסמוך לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין אבל לגיר' הספרים דפליגי בזה יכול וזה יכול איכא למימר דבאין יכול מודו כולהו דשיעור אחד לכולן ומאן דמייתי סייעתא מצבי שנכנס לבית אין נראה לו לחלק בין שניהם יכולין לאין יכולין ומיהו °לגי' ר"ח איכא למימר דמאן דבעי שיעור לכל אחד יאמר דלבי שנכנס לאו דוקא אחד אלא כלומר שנים: **ואמאי** ליבעי שיעור טביחה כו'. אבל מגנבו דרישא לא מצי למיפרך דהתם לא בעי שיעור דתשלומי כפל נוהג °בכל דבר ובכל שהוא: **דילמא** דאית ביה כדי לארוג מפה לזה כו'. וקא דלא נקט קנה דעלמא לאשמעינן דלעולם דאין רגילות לארוג שתי מפות בקנה אחד אם יש שיעור לארוג מפה לזה ולזה חייב: **אלא** אימא חייבין ור' שמעון פוטר. ובקנה ככד דה"ל זה אינו יכול וזה אינו יכול: **ששגג** על האוכלין והזיד על הכלי. וחייב על הכלי היינו סקילה כפי' רש"י ורבינו שמואל קשה לו לאוקמי ברייתא בחיוב סקילה דבכל דוכתא איירי בחיוב חטאת והגיה הגירסא כגון ששגג על הכלים והזיד על האוכלין ולא התרו בו דליכא באוכלין לא סקילה ולא חטאת ועל הכלי חייב חטאת ואין נראה לר"י לא פי' הקונטרס ולא פי' רשב"ם דכשהזיד באחד אינו חייב חטאת על השני ששגג בו דלא שב מידיעתו הוא כיון שהזיד באחד מהן ונראה דהשתא דמוקי בהזיד בכלי איירי הכל לענין סקילה וה"פ דברייתא המוציא אוכלין כשיעור בכלי חייב סקילה על האוכלין כגון שהתרו בו על האוכלין ופטור על הכלי אם התרו בו משום כלי ואם היה צריך לכלי חייב סקילה אף אם התרו בו משום כלי ופריך והא אף על הכלי קתני משמע דחייב שתים:

ובפלוגתא

עין משפט
נר מצוה

כג א ב מיי' פי"ה מהל' ביאת המקדש הל' יח:
כד ג מיי' פי"א מהל' שבת הלכה טז:
כה ד מיי' פ"ב מהל' גניבה הל' יד סמג עשין עא:
כו ה מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כח:
כז ו מיי' שם הל' יח:

◆

מוסף רש"י

רגלו אחת על האבן. שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה (זבחים כד.). **צבי שנכנס לבית.** מאליו (לקמן קו:). **נעלו שנים פטורים.** דהוי להו שנים שעשאוה (שם). **ונעלו שנים חייבים.** אורחיה הוא לנעול בשנים, והרי לכל אחד מלאכה דבלא איהו לא מתעבדא (שם). **כלפי לייא.** שתי מלות, כלפי היכן נוטה דבר זה, הא איפכא מסתברא (פסחים ה. ובעירובין לקמן קכ:). **המוציא אוכלין פחות מכשיעור.** דלא מחייב על הוצאת אוכלין פחות מכגרוגרת (לעיל עו:). **פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו.** ולא מחייב עליה שלא נתכוין להוציא אלא משום אוכלין (שם). **פטור אף על המטה.** הואיל ופטור על החי, דקי"ל חי נושא את עצמו (עירובין צד.).

◆

רב נסים גאון

המוציא אוכלים פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו. בגמ' רבני מערבא גרסי הא דאת אמר בצריכין לכלים כגון אלין תותיא, אבל אם אינן צריכין לכלים חייב אף על הכלי.

◆

רבינו חננאל

ר' יוסי אמר הסוס מטמא ברגליו וחמור מטמא (ברגליו) בידיו, שמשענת הסוס על רגליו וחמור על ידיו. ואמאי הא קא מסייעי ברגליו בהדי ידים, וידים בהדי רגלים, לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש. ודרב אשי ורבינא ברירין ומפרשן בתוספתא ובכל הזבחים שקיבל רמן. ושמעתא דבתרא קא גרסין לה אמר מר זה יכול וזה יכול ר' מאיר מחייב. איבעיא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה או דלמא שיעור אחד לכולן. ואנחנא חזינא דהא טעותא היא, דלא בעו כי האי בעיא אליבא דרבי מאיר דלאו הלכתא כוותיה, ולא אמרי אמוראי (פ'ש'מ'ש') (ס'פ'נ'ש') סיכן אף אנן תנינא. אלא אהא קאי, האי בעיא זה אינו יכול וזה אינו יכול ר' מאיר ור' יהודה מחייבין ור' שמעון פוטר, ובהא הלכה כר' מאיר ור' יהודה, דהא קאמרינן באין צרין בהדיא (דף ג:) רבי יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה. וכיון דהלכתא זה אינו יכול וזה אינו יכול חייבין, עלה בעינן מי צריכינן שיעור לכל חד וחד או חד שיעור לשניהן. וסליקא הלכה שיעור אחד לשניהן, ופשטה דמתניתין לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין, דהלמא כל אחד מהן בפני עצמו אינו יכול אבל שניהן בהדי הדדי יכולין, ואעפ"כ חייבין. ולא מצית מימר על זה יכול וזה (אינו) יכול קאי, ולאו אליבא דר' מאיר קא בעי, אלא אליבא דרבנן דפטורין קאמר, מי פטרי רבנן אע"פ שהוציאו שניהן שני שיעורין, או דלמא אם הוציאו שניהן שיעור אחד פטורי ואם הוציאו שני שיעורין מחייבין. חדא דלאו הכי קאמר לא בבעיא ולא בתשובה. ועוד דפשיטא לן בזה יכול וזה יכול שאע"פ שמוציא כמה שיעורין פטורין. הילכך ליכא לאוקומא אלא בענין זה אינו יכול וזה אינו יכול כדאמרינן דשיעור אחד לכולן וחייבין בו. אמר רב פפא משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא היה יושב ע"ג מטה וד' טליות תחת רגלי מטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על ג'. ואמאי ליבעי שיעור לזה ושיעור לזה. פי' שיעור. רובו של זב דתנן זב שהיה מוטל על ה' ספסלין לרוחבן טהורין, ותני עלה מפני שאין רובו על אחד מהן. והכי קאמר הני ד' טליות כל חדא אין רובו עליה, ואמאי טמאות אלא לאו משום דשיעור אחד לכולן. אמר רב נחמן אף אנן נמי תנינא צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו השנים פטורין, לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבים ור' שמעון פוטר. אמאי חייבין ניבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה, לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן. ומן הא מילתא נמי גמרינן דהא שמעתא לענין זה אינו יכול וזה אינו יכול אמירא, חדא מדמפרש לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבים, ועוד מדר"ש פטור (ופטור) בהא. אמר רבינא אף

רבינו חננאל (המשך)

אנן נמי תנינא השותפין שגנבו חייבין. עיקר דילה (בב"ק עח:) השותפין שגנבו וטבחו (חייבים) [פטורין], והתניא השותפין שגנבו חייבין. אר"נ לא קשיא כאן בשותף שגנב מחבירו כאן בשותף שגנב מעלמא. איתיביה רבא לרב נחמן יכול שותף שגנב מחבירו ושותפין שגנבו יהו חייבין, ת"ל וטבחו או מכרו, מכרו כולו טבחו כולו. אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שטבחו לדעת חבירו כאן בשותף שטבחו שלא לדעת חבירו. ואמאי ניבעי טביחה לזה וטביחה לזה והיכי מחייבי שנים בטביחה אחת, אלא לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן. אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שנים שהוציאו קנה של גרדי חייבין, אע"פ [דמהא לא] שמעינן מינה דשיעור אחד לכולן או צריכין שיעור לכל אחד [ואחד], מפני שקנה של גרדי יש בו כשני שיעורין, וכבר שמענו מן הנך מתניתא דאמרינן שיעור אחד לכולן. אלא דגמרינן דלענין זה אינו יכול קיימינן דהיא פלוגתא דר' שמעון ורבנן, והא כי תני תנא קמיה דרב נחמן שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין ור' שמעון מחייב, תמה ר"נ ואמר כלפי לייא היכי אמרת הכי הא תנן מתניתין והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר, ותרצה להא ברייתא נמי בהכין. הלכך מאן דגריס אמר מר שניהם יכולין ר' מאיר מחייב ואמר עלה איבעיא להו, טעותא הוא, אלא הכין מיבעי למגרס, איבעיא להו בענין שיעור לזה ושיעור לזה ולא למגרס קמיה פיסקא מן ברייתא. ועיקר מתניתין קאי, דתנן לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר. דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול וזה אינו יכול. דלענין שניהם יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר, ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב [כמו דאיתא לעיל] בשמעתא בהדיא, הלכך הא מתניתין דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול וזה אינו יכול, ועלה אמרינן הדין בעיא ותשובתו. המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו. ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי, ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה, כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי. אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן. ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי אחד חייב שתים. אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון

מסורת הש"ס

א) זבין פ"ד מ"ז [ע"ש הגירסא מהיפך ועי' תוי"ט], ב) זבחים כד., ג) [תוספתא דזבחים פ"א], ד) לקמן קו., ה) ב"ק עח: [ע"ש ותלוה לייסב ב"מ ח. ע"ש], ו) [עי' פירש"י בפסחים ה: ועתו"ס רש"י לקמן קכ.], ז) [לעיל סב:], ח) לקמן קמה: עירובין לו:, ט) [ופסחים לקמן לג. ד"ה את], י) [עי' תוס' לקמן לג. ד"ה ר"ש], כ) [דברים יח], ל) [דף כב.], מ) עיין במהרש"א, נ) שייך לדף לג.

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ויכול וכו' ומין בשאינו מינו דחוצץ דכלי שאינו מין הרצפה הוא דבעיא היא:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמר מר. ומיהו לגי' ר"ח. ק"ל הא ע"כ גם להרי"ף נ"ל כן דהא"כ יקשה למאן דפשט מד' טליות דתחת רגלי המטה וא"כ ק"ל דאין לחלק בזה בין זי"ח לזה אי"ז וזה אי"י א"כ מאי פשיט כדרך דמיון שבת לטומאה וממתניתין דזבין אמאי לא פשיט בפשיטותא יותר ממתני' דמסכתין ומדין שבת עצמו מהא דלא יכול אחד לנעול ונעלו שנים א"כ דמההיא י"ל דנכנסו שנים וא"כ מה הקשה הר"י על גירסת הר"ח הא גם לשיטתיה נ"ל כן דיש לאוקמה כנכנסו שנים ול"ע: תוס' ד"ה ואמאי ליבעי וכו' ובכל דבר ובכל שהוא. עיין בב"ק דף סג ע"א תוס' ד"ה דבר שאין מפרים ולע"ק:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' הסוס מטמא על ידיו והחמור כו'. נ"ל להיפך וכמ"ש במתני' דזבים ועי' בת"י שם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com